

796
M-99

ПРЕЗИДЕНТ. СПОРТ. ГАЛАБА!

Кинга должна быть
возвращена не позже
указанного здесь срока

Количество предыдущих
выдан _____

Г. П. Зак. Б-160 10 млн.—86 г.

АСРОР МЎМИНОВ

796

M-99

**ПРЕЗИДЕНТ.
СПОРТ.
ҒАЛАБА!**

(бадиалар)

41815/5

570

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 2001

Мазкур тўпламда Истиқлол йилларида юртимизнинг спорт тармоғида эришилган оламшумул ғалабалар тўғрисида ҳикоя қилинади. Президентимиз Ислом Каримовнинг Олтин Олимпия ордени билан мукофотланиши, шоҳмотчиларимизнинг тўнғич муваффақияти, қор маликаси — Лина Черязованинг жасорати, теннис бўйича «Президент Кубоги» халқаро турнирининг ташкил этилиши, футболчиларимизнинг Осиё ўйинларидаги ғалабаси, ўн беш карра жаҳон чемпиони Артур Григоряннинг ватанпарварлиги, «дунё томи»нинг забт қилиниши, ўзбек курашининг халқаро миқёсга чиқиши, Муҳаммадқодир Абдуллаевнинг Олимп чўққисига қўтарилиши ва бугунги тумарисларнинг умидбахш натижалари на фақат спорт мухлисларини, балки кенг китобхонлар оммасини қизиқтириши табиий. Хуллас, Ватанимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзилган ўн зафар ҳақидаги бадиалар маънавиятингизни бойитади.

Китобнинг ҳамийлари: «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси ва «Фидокор» газетаси.

© «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти, 2001 йил.

ЎЗБЕКИСТОН СПОРТ МАМЛАКАТИГА АЙЛАНАДИ

«Одамзод ҳаётида шундай воқеалар бўладики, улар ҳеч қачон унутилмайди, умрбод ёдда сақланади, унинг авлодлари томонидан ҳам фахр билан тилга олинади». Юртбошимизнинг бу сўзлари 1996 йил 6 февраль санасидаги воқеага ҳам тўла тааллуқлидир. Айнан шу кунни Халқаро Олимпия қўмитасининг Лозанна шаҳридаги бош қароргоҳида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовга Олимпия ғояларига садоқати ва жаҳон спортини ривожлантиришдаги хизматлари учун спортдаги энг олий мукофот — Халқаро Олимпия қўмитасининг Олтин Олимпия ордени топирилди. Агар ушбу юксак орден соҳиблари эндигина эллик нафардан ошганлигини, улардан атиги ўндан зиёди давлат раҳбари ва арбоби эканлигини эсга олсак, Президентимизнинг шундай мукофот билан тақдирланиши нафақат замондошларимизга, балки келгуси авлодларимизга ҳам 1996 йил 6 февраль кунини юртимиз ҳаётида унутилмас воқеа бўлганидан далолат бериб туради. Зеро, бу орден ҳозирги кунда Йўлбошчимиз ташаббуси билан пойтахтимизда бунёд этилган Олимпия шон-шухрати музейининг ноёб мулклари қаторидан ўрин олган.

Дарҳақиқат, Президентимизнинг ривожланган жисмоний тарбия ва спортдан кутаётган мурод-муддаоси ҳаминша Олимпия ғояларига муштарак: «Спорт — спорт учун эмас, энг аввало, одамлар учун, уларни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан комил инсонлар этиб тарбиялаш учун, ер юзидаги барча кишиларнинг тинчлик-осойишталиги, дўстлик ва ҳамкорлиги, бахт-содати учун хизмат қилиши даркор», «Фақат жисмоний жиҳатдан бақувват бўлган одамни тарбиялаш унчалик қийин эмас. Аммо уни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан камол топтириш ғоят мураккаб вазифа. Айниқса, бугунги кунда — мафкуравий курашлар гоҳ ошқора, гоҳ пинҳона тус олган ҳозирги нозик, қалтис шароитда, таҳликали замонда бу масала ниҳоятда долзарб аҳамиятга эга».

Президентимизнинг шундай эзгу ғоялари юртимизда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришнинг

ҳуқуқий асосига замин бўлди. Мамлакатимизда МДХ-да биринчи бўлиб, «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди, дунёда ҳеч бир мисоли бўлмаган «Соғлом авлод учун» ордени таъсис этилди ва Соғлом авлод Давлат дастури ишлаб чиқилди, Вазирлар Маҳкамасининг спортни, оммавий спорт турларини ривожлантириш тўғрисидаги қатор қарорлари эълон қилинди. Бу ҳуқуқий ҳужжатлар юртимизда жисмоний тарбия ва спорт тармоғи тараққиётини кафолатлади.

ракетка усталари саф тортишди. Президентимиз ушбу мусобақанинг тантанали очилиш маросимида сўзлаган нутқида ушбу турнирнинг юртимиз ҳаётида тутган ўрнига алоҳида тўхталди: «Ҳеч бир нарса мамлакатни спорт каби тезда дунёга машҳур қила олмайди. Бизнинг бу халқро турнирдан кўзлаган мақсаду муҳаомиз — Ўзбекистоннинг спорт соҳасидаги катта салоҳиятини юзага чиқариш, бунинг учун етарли шарт-шароитлар борлигини кўрсатиш». Айнан шу мусобақадан кейин бутун мамлакатимиз бўйлаб теннис, спорт иншоотлари қуришга киришилди, юртимизда нуфузли мусобақаларни юксак савияда ўтказиш анъанага айланди. Уларда янги-янги истеъодларимиз бўй қўзишди. Хусусан, Тошкент очик биринчилигида Ирода Тўлаганова юлдузи ёрқин нур таратди.

вожи учун энг катта хизмат қилаётган ҳам Сиз ўзингиз — мухтарам Йўлбошчимиз».

Ватанимиз эндигина озодликка эришган даврда Президентимиз: «Мустақилликнинг олий мақсади — ўзбек халқининг иззатини жойига қўйишдир», — дея Истиқлол йўлининг устувор йўналишини белгилаб берганди. Яқинда бўлган нуфузли йиғинда ушбу фикр мантиқан давом эттирилди — Мендан «Сизнинг раҳбарлик фаолиятингиз йилларида қилган энг муҳим, энг буюк ишларингиз нималар бўлди?» деб сўралса, мен шундай жавоб берар эдим: «Мана шу Ўзбекистон дейилган муқаддас заминда яшаётган инсонларни қадрладим, ардоқладим. Ўзбек, ўзбек миллати, ўзбек халқинини улуғладим, бутун дунёда унинг ҳурматини жойига қўйдим. Бу менинг ҳаётим маъноси, умрим маъмунига айланиб қолган». Юртбошимизнинг бу сўзларига далолат спорт ютуқларимизда ҳам кўзга яққол ташланади. Ҳозирги кунда Ўзбекистон спорти халқаро майдонда ўз ўрнига эга. Ахир, юзлаб жаҳон чемпионларимиз бор, ўзбек спортчиси қўлларга орзу бўлган «дунё томи» — Эверестни, Олимп чўққисини ҳам забт этди. Албатта, Президентимиз раҳнамолигида ўзбек курашининг халқаро майдонга чиқиши XX асрда спортда эришган энг катта ғалабамиздир!

Ҳақиқатан ҳам тарихан қисқа давр ичида спортда ҳам асрларга татигулик ютуқларни қўлга киритдик. Юртимизда юзлаб мухташам спорт саройлари, ўйингоҳлар қурилди, қатор халқаро турнирлар, Осиё чемпионатлари, Гран-при мусобақалари, жаҳон чемпионатининг саралаш ўйинлари замон талаблари даражасида ташкил этилди. Айниқса, Наманганда «кичик олимпиада» — Универсиаданинг ўтказилиши, 15 нафар солиб талаба-спортчига Президентимизнинг совғаси — «Тико» автомобили топширилиши ёшларимизнинг спортга бўлган қизиқишини янада ошириб юборди. Бироқ Юртбошимизга хос фазилатлардан бири шуки, эришилган ютуқлардан хотиржам бўлмайди, дарҳол янги марраларни кўзлайди, ўзгаларни ҳам янги зафарларга илҳомлантиради, халқимизга яхшилик соғинади: «Имкони бўлса эди, биз Ўзбекистоннинг меҳнаткаш инсонлари устидан зар сочган бўлардик». Президентимиз ташаббуси билан «Ўзбекистон ифтихори», «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спортчи», «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози» Фахрий унвонлари таъсис этиди. Аслини олганда, юзлаб жонқуяр спортчи, мураббий ва спорт ходимларининг шу юксак унвонлар, орден-медаллар билан мукофотлангани улар устига сочилган зар эмасми?!

Мамлакатимиз спорти тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзилган ўша қутлуғ кунда Президентимиз Исом Каримов ўз нутқини мана шундай эзгу ниятлар билан якунлаганди: «Очиғини айтсам, мен ҳеч қачон орденларимни тақиб юрмайман. Лекин ҳозир кўнглимда янги орзу пайдо бўлди — яқин келажақда бизнинг орзуларимиз ушалиб, Тошкентда «Олимпия олови ёқилганда мен шу орденни тақиб Ватаним пойтахтидаги Олимпия ўйинларида ҳозир бўламан ва иштирок этман деб умид қиламан». Ҳа, Юртбошимиз спортдаги энг юксак чўққини кўзламоқда.

Демак, ўзбек спортчиларининг оламшумул ғалабалари ҳали олдинда!

Демак, қачонлардир Тошкентимиз Олимпия ўйинлари пойтахти бўлади!

Демак, жонажон Ўзбекистонимиз спорт мамлакатига айланади!

ОЗОД ЮРТГА ОЛАМШУМУЛ ҒАЛАБАЛАР ЯРАШАР

Ватанимиз эндигина мустақилликка эришганди. Она-Ўзбекистонимизни жаҳон аҳли таниши учун мамлакатни дунёга тезда машҳур қиладиган соҳалар — фан, санъат ёки спортда оламшумул ғалабага эришимиз зарур эди. Ниҳоят, халқимиз орзиқиб кутган ана шундай кун келди. Шоҳмот терма жамоамиз 1992 йил 24 июнда Филиппин пойтахти Манилада якунланган 30-Бутунжаҳон шоҳмот олимпиадасида кумуш медалини қўлга киритди. Тантанали ёпилиш маросимида иштирок этган юзта давлатнинг шоҳмотчилари, жаҳон спорти мутасаддилари, етакчи оммавий ахборот воситаларининг вакиллари Ўзбекистон терма жамоасига олимпиаданинг кумуш медали топширилиши эълон қилинганда улкан саройни ларзага келтириб, юртдошларимизни гулдурос қарсақлар билан олқишлашди.

Халқаро майдондаги ilk оламшумул ғалаба айнан ақл-заковат ўйини ҳисобланмиш шоҳмотда эришилганда қандайдир рамзийлик бор. Чунки бизнинг заминимизда дунё тамаддунига бебаҳо ҳисса қўшган қанчадан-қанча улуг алломалар вояга етишган. Бундан ташқари, шоҳмот-шатранж ўйинининг пайдо бўлишини тадқиқ қилган тарих фанлари номзоди Мамажон Муҳиддиновнинг илмий хулосасига кўра Ўзбекистон бу қадим сеҳрли ўйиннинг ватанларидан бири ҳисобланади. Яна аҳамиятлиси, кўплаб мутафаккирлар мўъжизавий шоҳмот ўйинида фан, санъат ва спорт мужассам эканлигини таъкидлашган. Шу боис шоҳмотчиларимизнинг бу буюк муваффақияти жаҳон ом-

мавий ахборот воситаларида баралла янгради ва Озод Ўзбекистонимизни бир зумда дунё аҳлига танитди.

Албатта, халқаро майдондаги ҳеч бир ғалаба осонликча қўлга киритилмайди, айниқса жамоалар ўртасидаги мусобақада. Энди биз бу ҳақиқатни жуда яхши биламиз. Ҳа, халқаро майдонда бирон ғалабага эришиш учун мустаҳкам асос бўлиши, мусобақалар пайтида ватанпарварлик, фидойилик, мардлик кўрсатилиши даркор.

— Шоҳмот Ўзбекистонда қадим-қадимдан ўйналиб келинган, — деган эди терма жамоамиз бош мураббийи Сергей Пинчук муваффақиятдан кейин юртимизда ўтказилган биринчи матбуот анжуманида. — Шунинг учун республикамызда бу ўйинни билмайдиган кишини топиш қийин. Исталган чойхонада шоҳмот тахталари бор. Бу билан ютуғимиз аниқ заминга таянган деб айтмоқчиман. Лекин Ўзбекистон мустақиллигини қўлга киритмаганида бу ютуқ бўлмас эди. Негаки, илгариги даврларда республикамыз шоҳмотчилари олимпиадада қатнашиш шарафига сазовор бўлишмаган. Бизга мустақиллик олимпиада эшикларини очди.

— Менимча, ҳеч бир ғалабани олимпиададаги муваффақият билан қиёслаб бўлмайди. Чунки бу анжуманда дунёдаги барча кучли шоҳмотчилар иштирок этишиб, ўз мамлакатлари спорт шарафини ҳимоя қилишади, — дея ютуғимиз моҳиятини изоҳлаганди олимпиада қаҳрамонимиз, «Энг чиройли ўйини учун» мукофоти соҳиби Александр Ненашев.

— Филиппинга саёҳатга эмас, оғир вазифани бажаришга кетаётганимизни билардим. Кайфиятим шу мақсаддан келиб чиқди. Ўзимни курашларга чоғлай бошладим, — дея жамоамиз жанговар руҳини ифода этганди олимпиада қаҳрамонларимиздан яна бири Сергей Загрибелний.

— Менинг вазифам ҳам бошқаларникига ўхшаш эди, — деб сўз бошлаганди ўшанда жамоамизнинг биринчи тахтасида дона сурган халқаро гроссмейстер Валерий Логинов. — Яъни, жамоамизнинг умумий жамғармасига ҳисса қўшиш. Ўзим ҳам қўл қовуштириб ўтирадиган шоҳмотчилар тоифасидан эмасман. Баҳоли қудрат бу вазифани бажаришга ҳаракат қилдим.

— Ютуғимизнинг бош омили жамоамизнинг аҳилигида, — деган эди етакчи шоҳмотчимиз Григорий Серпер. — Ҳатто, олимпиадада кимдир: «Ўзбекистонликлар ютади-да, улар ҳар доим олти киши бўлиб, тўрт шоҳмотчига қарши ўйнапти», дебди. Унинг фикрида жон бор. Бизнинг захирадаги шоҳмотчиларимиз доим ўйинхонада биз билан бирга учрашув тақдир

учун қайғуришди. Захирадагиларнинг бундай мадади ҳар доим асосий ўйинчиларга куч бағишлайди.

— Жамоадошларинг ҳар бир ўйини натижаси учун қайғурасан, лекин ҳеч қайсисига ёрдам беролмайсан, — дея ўз аҳволини тушунтирганди Михаил Салтаев. — Уларнинг ёнидан узоқлашиб кетолмайсан ҳам. Тик оёқда туравериш шу даражада чарчардимки, охири ўша жойда ўтириб бир оз дам олардим. Негаки менга маҳсус вазифа юкланганди. Яъни, барча кучли жамоаларнинг ўйинларини кузатиб бориш ва уларнинг натижаларини қайд этиш. Бошқача айтганда, мураббийимиз Сергей Тимофеевич қайси жамоанинг ўйини натижасини билгиси келса, узил-кесил жавоб бериш.

— Захирада бўлганим учун 4—5 та ўйинда қатнашсам керак деган фикрда эдим, — дейди Бутунжаҳон шоҳмот олимпиадалари тарихида биринчи бор қатнашган ўзбек шоҳмотчиси сифатида қайд этилган Сайдали Йўлдошев. — Шунда ҳам мусобақанинг бошларида, кучсиз рақибларга қарши. Лекин ҳал қилувчи баҳсларда халқаро гроссмейстерларга қарши дона суришимга тўғри келди.

Дарҳақиқат, захирада турган Салтаев ва Йўлдошев зарур пайтда асосий таркибда дона сурди. Айниқса, 10-турда иккаласи ҳам таниқли грузин гроссмейстерлари устидан ажойиб ғалабага эришди. Бу жамоамизнинг ўз кучига бўлган ишончини мустаҳкамлади, рақибларимизни эса саросимага солиб қўйди. Франция терма жамоаси бош мураббийи Иосиф Дорфман: «Агар Ўзбекистоннинг захирадаги шоҳмотчилари шундай кучли дона суришса, асосий ўйинчиларига қандай дош бериш мумкин», дея кўпчилиكنинг фикрини ифодалаганди.

Лекин очиғини айтишимиз лозим, олимпиаданинг бошида шоҳмот мамлакатларининг вакиллари терма жамоамизни назар-писанд қилишмаганди. Ҳатто, 4-турдан кейин терма жамоамиз иккинчи ўринга кўтарилганда буни тасодифга йўйишганди. Ҳолбуки, вакилларимиз Германия ва Болгария терма жамоалари устидан ғалаба қозонишганди. 5-турда шоҳмотчиларимиз жуда кучли таркибли Англия терма жамоаси билан дуранг ўйнади, 6-турда бўлажак олимпиада чемпионлари россияликларга ютқазиб қўйишди. Ўшанда айримлар: «Мана ҳаммаси жойига тушди, энди ўзбекистонликлар пастга шўнғийди», дея кесатишганди. Юртдошларимиз эса 7-турда швецияликларни тор-мор этишиб, 8-турда медалга даъвогарлик қилаётган голландияликлар билан битимга келишишди. Кейинги турларда кетма-кет Гуржистон, Литва ва Арманистон терма

жамоаларини мағлубиятга учратишиб, мусобақа жадвалида яна иккинчи ўринга кўтарилиб олишди. Ана шу баҳсларда Сергей Загрибельний қимматли очколарни келтирди, чораси йўқ деган ўйинларда дурангга эришди. Бу жамоамизга кўтаринки руҳ бахш этди. 13-турда шоҳмотчиларимиз АҚШ терма жамоаси билан кечган оғир ўйинда кичик ҳисобда ютқазиб, иккинчи ўринни эгаллаш имкониятини сақлаб қолишди. Фақат бунинг учун охирги турда исроилликларни йирик ҳисобда югишимиз керак эди. Шундай масъулиятли ўйинда юртошларимиз исроилликларни 3:1 ҳисобида енгишди.

Шу ўринда сизга Михаил Салтаевнинг фикрларини ҳавола этсак: «Баъзилар ҳисобни эшитишиб, жамоамиз осонгина ютибди, деб ўйлаган бўлиши мумкин. Гўё уларнинг наздида рақибларимиз бу баҳсга тайёргарлик кўрмаган. Ҳақиқий аҳвол аксинча эди. Исроилликларнинг барчаси бизга таниш кучли шоҳмотчилар, яъни улар собиқ иттифоқдан боришганди. Яна бир омилни эслатишим лозим, исроилликлар бизни ютишса совринли ўринга илинишарди. Шунинг учун гуруҳ раҳбарлари уларга «Агар ўзбекистонликларни ютсангизлар ҳар бирингизга 10 минг АҚШ долларидан мукофот берамиз», дея огоҳлантиришибди. Бундай ваъдани эшитгандан кейин улар баҳсга қандай тайёргарлик кўрганини ўзингиз тасаввур қилаверинг».

Исроилликларга ваъда этилган бу миқдор ўша вақтда бизнинг пулимизда 1.510.000 сўмни ташкил этарди. Бизнинг шоҳмотчиларимиз эса ҳеч қандай мукофот пулларини ҳаёлларига ҳам келтирмай Ватан шаъни учун «жанг»га кирдилар. Кейинроқ олимпиададан кумуш медаль билан қайтган шоҳмотларимизни Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси эришган муваффақиятлари учун ҳар бирига 4000 сўмдан ажратди. Хайрият, ҳақиқат қарор топди. Президентимиз Исроил Каримов олимпиадада Ватанимиз шуҳратига шуҳрат қўшган шоҳмот жамоамиз аъзоларини 1992 йил 5 июлдаги Фармони билан Ўзбекистон Республикаси Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади. Мустақиллигимизнинг бир йиллиги арафасида эса етакчи шоҳмотчиларимизга «Хизмат кўрсатган спортчи» Фахрий унвони берилди.

Ўша кунлар шукуҳи, қувончи ҳамон ёдимизда. Сайдали Йўлдошев юртимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзилган ўша кунни шундай эслайди: «Олимпиаданинг ёпилиш маросими бизда ёқимли таассурот қолдирди. Россияликларнинг чемпион бўлгани эълоҳ қилинганда яккам-дуккам қарсақлар чалинди. Лекин

сухандон «Олимпиадада 2-ўринни Ўзбекистон эгаллади», дейиши билан ўйинхона гулдурос қарсақларга кўмилиб кетди». Бу қарсақлар жумлаи жаҳонда аксадо берди. Минг шукур, дунё аҳли Озод Ўзбекистонимизнинг илк муваффақиятини ана шундай олқишлар билан кутиб олди.

Ютуқларнинг қаноти бўлади. Шоҳмотчиларимизнинг муваффақияти барча спортчиларимиз, бутун халқимизни руҳлантириб юборди, янги-янги ғалабаларга илҳомлантирди. Сайдалининг ўзи тўрт йилдан кейин бўлган 32-Бутунжаҳон шоҳмот олимпиадасида шахсий ҳисобда олтин медаль ва халқаро гроссмейстер унвони билан тақдирланди. Ўтган йили Истанбулда ўтказилган шоҳмот олимпиадасида Рустам Қосимжонов биринчи тахтада бронза медалини олган бўлса, Алексей Барсов бешинчи тахтада олтин медални қўлга киритди. Юртимизда қатор иқтидорли шоҳмотчилар вояга етишмоқда. Улар яқин келажақда 30-Бутунжаҳон шоҳмот олимпиадасидаги муваффақиятимиз мустаҳкам заминга эга эканлигини исботлашади.

ҚОР ҚОПЛАМАС ОЛИМП СЌҚМОҒИМИЗНИ

1994 йил 12 феврал. Норвегиянинг Лиллехаммер шаҳрида XVII қишки Олимпия ўйинларининг тантанали очилиш маросими давом этмоқда. Майдонга олимпиада тарихида биринчи бор мустақил жамоа сифатида қатнашаётган Ўзбекистон спортчилари қадам қўйишди Намойишдан ўтаётган ҳар бир давлат вақилларини ўз она тилларида муборакбод этаётган сухандон юртошларимизнинг қутлуғ қадамини соф ўзбек тилида «Хуш келдингиз, Ўзбекистон!» дея қутлади. Бу ўзбекона сўзларимизни Олимпия ўйинларида иштирок этиш учун 68 мамлакатдан келган 2 мингдан ортиқ спортчи, майдондаги ўн минглаб мутахассису мухлислар ва Олимпиада тантанали очилиш маросимини ойнаи жаҳон қаршисида кузатаётган 150 га яқин давлатдаги 2 миллиарддан зиёдроқ томошабин эшитди. Ўша кезларда Истиқлол шарофати билан елкасига офтоб теккан ўзбекнинг кўкси тоғ, ғурури осмон бўлди.

Спорт аҳлининг: «Олимпиадада ғалабагина эмас, қатнашишнинг ўзи ҳам катта шараф!» деган қанотли ибораси бор. Шу боис жаҳон спорт мутасаддилари қуёшли юртимиз спортчиларининг олимпиадада қатнашишининг ўзини юқори баҳолашди. Лекин вақилларимиз орасида Олимпия ўйинларида қатнашиш билан кифояланмайдиган моҳир фристайлчимиз — жаҳон чемпиони ва жаҳон кубоги соҳиби Лина Черязо-

ванинг борлиги бизнинг қалбларимизга медалга, ҳатто голибликка умид учқунини ёқаётганди. Фақат Линанинг жаҳон кубоги мусобақаларида оғир жароҳат олгани ва бу жароҳат тезда тузалмаслигини билганимиз учун бир оз хавотирда эдик.

Одатда, оёқнинг тўпиқ қисмида олинган жароҳат билан фристайлнинг акробатика тури мусобақаларида қатнашиш жуда хавфли. Чунки мусобақада қия трамплиндан чангида ўқдай учиб келаётган фристайлчи қайрилмадан 16—20 метр баландликка кўтарилгач, ҳавода ҳар хил машқларни бажара бошлайди ва қорга қўнади. Агар фристайлчининг оёғида жароҳати бўлса ва қўнида хатоликка йўл қўйса мудҳиш оқибатларга олиб келиши мумкин. Бундан ташқари...

Олимпиада арафасида Линанинг онаси Светлана Семёновна хасталиқдан сўнг бевақт вафот этди. Аммо ушбу Олимпиададаги ғалаба эндигина мустақилликка эришган Ўзбекистон учун тарихий аҳамиятга эга эканлигини тушунган она вафоти тўғрисида қизига мусобақа тугамагунча айтмасликларини васият қилди... Лекин инсон қалби олис-олислардаги нохуш хабарларни ҳам сезади. Оғир жароҳатланган ва кўнгли хижил Лина саралаш мусобақаларини бўш бошлади. У мусобақа ҳавосини туйгандан кейингина натижаларини яхшилаб, финал босқичига бериладиган охириги — 12-йўлланмани қўлга киритди.

Финал босқичига ўзини руҳан тайёрлаган Лина машқларда бири-бирдан яхши натижалар кўрсатди. Айниқса, ҳавода ўзига хос уч марта айланиш дастурини аниқ бажарганда, мутахассису мухлисларгина эмас ҳакамлар ҳам олқишлашди. Мен Линанинг Лиллехаммердаги ўша олтин парвозини ойнаи жаҳонда қайта-қайта томоша қилар эканман, ҳар доим унинг жароҳатланган оёғини авайлаб тушаётганига эътиборимни қаратаман. Билмадим, бундайн парвозга жаҳд қилиш учун жароҳатланган фристайлчига қанчалар жасорат, қанчалар маҳорат керак экан?

Қуёшли юрт қизининг қишқи олимпиададаги ажойиб ғалабаси жаҳон спорт мутасаддиларининг диққат-эътиборини Ўзбекистонга қаратди. Негаки, спортда айрим ғалабалар оддий ҳолдай қабул қилинса, айримлари шов-шувли натижа сифатида эътироф этилади. Чунончи, тўп сеҳргарлари ҳисобланмиш бразилиялик футболчиларнинг ҳар қандай тоифадаги муваффақияти оддий ҳол, лекин теннисчиси Куэртэннинг жаҳонда биринчи ракеткачи бўлиши эътибор талаб кўрсаткич. Ёки қорли ўлкада истиқомат қиладиган норвег чангиларининг мусобақалардаги ютуғи табиий ҳодиса, би-

роқ аёллар футбол терма жамоасининг жаҳон чемпионатида голиб чиқиши мақтовга арзирли воқеа. Худди шундай қишқи олимпиаданинг 70 йиллик тарихида бирон марта қатнашмаган қуёшли юрт вакилининг илк уринишдаёқ мўъжиза яратгани жаҳон спорт мутасаддиларини ҳайратга солди. Шоҳсупанинг юқори поғонасида мағрур турган Лина Черязовага олтин медални Халқаро Олимпия қўмитаси президенти Хуан Антонио Самаранч топширди. Голиб шарафига олимпиада тарихида биринчи марта Ўзбекистон байроғи кўтарилди ва давлат мадҳиямиз янгради.

Ҳа, 1994 йил 24 февраль — мустақил Ўзбекистон спортчисининг олимпиадада биринчи олтин медални қўлга киритган кун сифатида тарихимиздан жой олди. Шунингдек, фристайлнинг акробатика мусобақаси олимпиадада илк бор ташкил этилгани учун Лина Черязованинг номи шу тур бўйича аёллар ўртасидаги биринчи Олимпия чемпиони сифатида дунё спорти тарихига ёзилди.

Шоҳсупадан ял-ял ёниб тушган Линага онаси вафот этганини айтишди... У ўзини унутилмас ғалабасига поёндоз бўлган Норвегия қорига юз тубан ташлаб, аччиқ-аччиқ йиғлади. Кейин ўзида қўшимча куч ва ирода топиб, жаҳон кубогининг қолган мусобақаларига жўнаб кетди. Кўп ўтмай Лина иккинчи бор жаҳон кубогида голиб бўлди ва Тошкентга қайтди. Олимпиада олтин медални ва иккинчи жаҳон кубоги билан келаётган Лина Черязова пойтахтимиз аэропортида тантанали кутиб олинди. Лина аэропортда ўзини мардона тутди, барча билан жилмайиб саломлашди, суҳбатлашди, журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб берди. Кутиб олиш маросими тугаши ҳамон отаси Анатолий Николаевич билан онаси дафн этилган қабристон томонга шошди. Иродали Линанинг онаси қабри қошида тўккан кўз ёшларини отасидан бошқа ҳеч ким кўрмади.

Линанинг кейинчалик ёзган хотирасида қуйидаги сўзларни ўқидим: «Мен олтин медал учун курашаётган вақтимда дунёдаги энг азиз кишимдан — онамдан айрилган эканман...»

Мусобақаларда олган жароҳатлари ва ҳаётнинг берган оғир зарбаси Линанинг иродасини букмади. У жароҳатларини даволатиб, яна машқларга киришди. Ёзда эса маҳоратини тиклаш учун фристайлчиларнинг Лейк-Плэсиддаги машғулот масканига жўнади. Бу масканда сирпанчиқ трамплиндан сакраган фристайлчилар, машқларни бажаргач сувга тушишади. Лина бу жойда кўп шуғулланган. У ўша куни ҳам ҳавода уч марта айланиш

дастурини тобига етказиш мақсадида қайта-қайта машқ қилди. Яна трамплин юқорисига кўтарилди. Аммо трамплиндан сирпаниб тушар экан негадир эгилиб ботинкаси боғичларини текширди, оқибатда тезлик ва мувозанати бир оз ўзгарди. Қайрилмадан юқорига кўтарилиб, машқларни бажараётган пайт боши билан трамплин тиргагич тахтасига урилди. Сувга беҳуш йиқилган Линани зудлик билан шифохонага олиб боришди. Энг тажрибали ҳакимлар энг замонавий ускуналарда унга тиббий ёрдам кўрсатишди. Лина икки ҳафта ҳушсиз ётгач, кўзини очди ва жумлаи жаҳонни ҳайрон қолдириб соғайди, яна машғулотларни бошлади. Мамлакатимиз терма жамоаси таркибиде 1996 йил Харбиндаги III қишки Осиё ўйинларида, 1998 йил Наганодаги XVIII қишки Олимпиадада қатнашди. Жаҳон спорт мутасаддилари Линанинг ушбу мусобақаларда қатнашганининг ўзи катта ғалаба эканлигини таъкидлашди.

Журналистик фаолиятимда мақола тайёрлаш мақсадида жуда кўп спортчилар билан суҳбатлашганман. Улардан биттасигина ўз фикр-мулоҳазаларини қозғога ёзиб келиб, балки мақолангизда фойдаланарсиз, дея менга тақдим этган. Ўша спортчи Лина Черязовадир. Аввал унинг, қораламасига, кейин диққат билан оққа кўчирилган фикр-мулоҳазаларига кўз югуртираман: «Президентимиз Ислон Каримов, ҳукуматимиз, Олимпия ва спорт кўмиталари раҳбарлари, мутахассислар, мухлислар, дўстларим, юртдошларим менга кўп меҳрибонлик кўрсатишди. Бу меҳрибонликлар мураккаб ҳаёт йўлим ва спорт фаолиятимда бекиёс ёрдам берди. Мен серкуёш Ўзбекистонда туғилганимдан ва ривожланган қорли мамлакатлар спортчилари ўртасида юксак натижаларга эришганимдан ҳамиша фахрланаман».

Биз эса Мустақиллигимизнинг учинчи йилиёқ спортчиларимиз учун Олимп чўққиси сари олтин сўқмоқ очган, кўксиде «Ўзбекистон ифтихори» Фаҳрий унвонининг нишонин ярашиб турган Лина Черязова билан фахрланамиз. Тўғри, иқлим шароитимиз қишки спорт турларининг барчаси билан шуғулланишга имкон бермайди. Лекин мустақиллик йилларида шу соҳани ривожлантиришга берилаётган эътибор мамлакатимизда қишки спорт турларининг ҳам келажаги порлоқ эканлигига қафолат беради. Шу боис ишончимиз комил, Линанинг Олимп чўққиси сари очган олтин сўқмоғини қор қопламайди. Ҳали бу сўқмоқдан қанчадан-қанча вакилларимиз дунёнинг энг нуфузли мусобақаларида Олимп чўққисига кўтарилишади.

Сидней Олимпиадасида 80 та мамлакат спортчилари медаллар билан тақдирланишди. Бугун дунёдаги энг билимдон спорт мутахассиси ҳам ўша совриндор мамлакатларни бирдан санаб бера олмаса керак. Лекин XXVII ёзги Олимпия ўйинлари Австралиянинг Сидней шаҳрида бўлганини исталган давлатдаги оддий спорт мухлиси ҳам билади. Демак, олимпиадани, нуфузли мусобақаларни ўтказиш мамлакатга кўпроқ шухрат келтиради. Шу боисдан австралияликларнинг катта ғалабаси олимпиадада неча медаль қўлга киритганида эмас, балки Олимпия ўйинларини ўзларида ташкил этишганидир.

Ватанимиз спортчилари мустақилликнинг дастлабки йилларидаёқ олимпиада ва жаҳон чемпионатларида ўзларининг нималарга қодир эканлигини кўрсатишди. Энди олдимизда олимпиадага географик қўлаи тенглашадиган, яъни беш қитъа вакилларини бирлаштирадиган нуфузли мусобақалар уюштириб, Ўзбекистонимизнинг спорт салоҳиятини жумлаи жаҳонга намоиш этиш вазифаси турарди. Бу жаҳон андозаларига мос спорт иншооти, меҳмонхона қуришни, мусобақа қатнашчиларига намунали сервис хизмати кўрсатишни тақозо қиларди.

Юртбошимиз Ислон Каримовнинг профессионал теннисчилар ўртасидаги «Президент Кубоги» халқаро мусобақасига асос солиши улкан бунёдкорлик ишлари бошланишига туртки берди. Айнан теннис мусобақаси танлангани бежиз эмас. Теннис спортнинг энг гўзал турларидан бири бўлгани учун бу тур бўйича нуфузли мусобақа ўтказиш мамлакатни тезда дунёга танитади. Чунки ҳар қандай давлат ҳам жаҳон андозаларига мос теннис мусобақаси ўтказишнинг уддасидан чиқа олмайди.

Тошкент телеминораси ёнида бунёд этилаётган «Ўзбексавдо»нинг спорт-соғломлаштириш мажмуи бўлажак «Президент Кубоги» халқаро мусобақасига муносиб маскан деб топилди. Бу вақтда мусобақа бошланишига бор-йўғи 11 ой қолганди. Масканни халқаро андозаларга мос равишда муддатида топшириш учун мамлакатимиздаги илғор кучлар жалб қилинди. Кортларнинг қопламаларини ётқишишга Германиянинг «Балзам АГ», техник алоқа ускуналарини ўрнатишга АҚШнинг «Белком» фирмалари мутахассислари таклиф этилди. Ўшанда кўпни кўрган швейцариялик ишбилармон, «Президент Кубоги» халқаро мусобақаси ташкилотчиларидан бири Сассон Какшури ҳам спорт иншоотининг муддатида топширилишига ишонмаганди.

МУНДАРИЖА

Ўзбекистон спорт мамлакатига айланади	3
Озод юртга оламшумул ғалабалар ярашар	7
Қор қопламас Олимп сўқмоғимизни	11
Ўхшаши йўқ гўзал мусобақа	15
Биз шарқликмиз, осиеликмиз	19
Ўзимизнинг Артур	23
Байроғимиз «дунё томи»да ҳам ҳилпиради	28
Ўзбек курашининг асри бошланди	32
Бугуннинг бобурий баҳодир	38
Тўмарислар, Барчинойлар кўпдир бу элда	44

АСРОР МҶМИНОВ

ПРЕЗИДЕНТ. СПОРТ. ҒАЛАБА!

(бағуалар)

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент — 2001

Муҳаррир И. Шоймардонов
Бадий муҳаррир Қ. Акчулаков
Техник муҳаррир Р. Бобонова
Мусахҳиҳ Ю. Бизаатова

Теришга берилди 6.09.2001. Босишга рухсат этилди 21.11.2001.
Бичими 84x108^{1/32}. Балтика гарнитураси. Офсет босма. Шартли
босма табоғи 2,73. Нашриёт-ҳисоб табоғи 3,18. Адади 2000 нусха.
Буюртма № 2573. Баҳоси келишув асосида.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмахонаси,
700083. Тошкент шаҳри, Буюк Турон, 41.